

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Franciškaška ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsako sredo popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 20.— K
pol leta . . . 10.—
četrt leta . . . 5.—
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako peti-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
. . . dvakrat . . . 60
. . . trikrat . . . 45
za nadaljnja izvršenja od peti-vrste po 30 vin.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravištvu Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Zborovanje Zavezine delegacije.

Za Zavezino delegacijsko zborovanje, ki se vrši dne 5. in 6. septembra t. l. v Ljubljani, je prijavilo Učiteljsko združenje v Beogradu 5 svojih zastopnikov, ki pridejo takrat med nas. Prijavljeni so tovariši: predsednik Dimitrije Sokolović ter člani glavnega odbora Mihajlo Stanojević, Milan Popović, Čeda Todorović in Milutin Stanković. Pozdravljeni, dragi bratje!

Slovenska Sokolska Zveza priredi v petek od 8. do 9. zvečer v I. nadstropju Narodnega doma v Ljubljani Sokolsko Besedo v pozdrav delegatom in delegatinkam učiteljske Zaveze. Na večeru poročajo:

1. Janko Kovačič: Ideja in organizacija Sokolstva.

2. Ivan Bajželj: Tehniško delo Sokolstva.

3. Dr. Alojzij Zalokar: Žena in Sokolstvo.

Dobrodošli vsi, ki gojite zanimanje do eminentno kulturnega delovanja Sokolstva!

Sedma točka erfurtskega programa.

«Šola bodi posvetna. Javne šole mora obiskovati vsak. Pouk je brezplačen, tako tudi učna sredstva in vzdrževanje v javnih ljudskih šolah in višjih učiliščih za iste učence in učenke, ki so po svojih zmožnostih sposobni za nadaljnjo izobrazbo.»

Ta mednarodni šolski program si je postavila socialna demokracija in za udeležitev tega programa se bori še dandanes, da z njim prodre v vsih narodih in vsih državah.

Šola je bila domena posedujočih, kapitalističnih slojev, ki so pač imeli sredstva, da so zamogli šolati svoje otroke. Nadarjeni, proletarski otrok je pa moral čisto ostati brez nadaljnega šolanja, ker ni imel sredstev, da bi se lahko vzdrževal v oddaljenem mestu in tako mu je bilo dostopno le šolanje na nižji stopnji, pot do šolanja na višji stopnji mu je pa ostala zaprta. Tako ni mogel razviti do popolnosti svojih sil in zmožnosti.

Z idejami razrednega boja, ki je zahteval tudi demokratizacijo in preuredbo družabnega reda, je pa ostala tudi ideja

socijalizacije šolstva.

Danes prodira ta ideja med narodi in v državah, in ni več njena nositeljica samo socialna demokracija, temveč so se oprijeli tega programa vse stranke. Tudi reakcionarne politične stranke se, ne morejo več upirati toku tega socialnega prevrata in stremeljenja.

S splošno šolsko obveznostjo za ljudske šole se je pričel ta program uveljavljati in danes se stranke, ki so ble pred kratko dobo še strastne nasprotnice splošne šolske obveznosti, prilagodujejo toku časa in so pričele pripoznavati tudi upravičenost drugega dela tega programa ter delujejo tudi same za socijalizacijo srednjega in višjega šolstva.

Neposredno šolstvo je gojilo razredne predprave. Vprašanje posvetnosti šolstva se rešuje samo po sebi in je le odkazati toku časa, da bo popolnoma izvedeno.

Na večjo zapreko je naletelo vprašanje socijalizacije srednje in višje šolske izobrazbe iz gospodarskih razlogov. Izvesti se da ista le na podlagi študijskih podpor, ki morajo zavzeti obliko popolnega vzdrževanja ali v obliki internatov v te svrhe.

Te izdatke mora kriti v vseh slučajih le država. Kriti jih bo pa le zamogla v tem slučaju, če ukinе ogromne izdatke, ki jih izdaje danes za militarizem. Moderna država mora videti svojo mednarodno bodočnost in vrasvo notranjega reda v visoki kulturni izobrazbi ter široki in močni vzgoji najširših slojev, ter mora že sama po sebi zavračati nazor vnanje oborožene sile za vzdrževanje reda in za vzdrževanje svoje mednarodne pozicije.

Zato je s tem šolskim programom v tesni zvezi tudi načelno stališče proti militarizmu.

Buržoazijske stranke se niso povsem izkazale sposobne za realizacijo tega šolskega programa, ker jim je manjkala temeljna podlaga za radikalno izvedbo istega. V svojih temljih, v razredni pripadnosti, so se iste naslanjale vedno na posedujoče sloje in niso nikdar s pravo odkritostjo pomisle zahtev in interesov širokih ljudskih mas. Zato je bila izvedba socijalizacije šolstva po njih vedno le delna in se je ustanovila pri prehodu k srednjemu in višjemu šolstvu.

In pri tem smo še danes ter ostanemo do tlej, da ne postane vzdrževanje revnejših, a nadarjenih otrok, ne samo v višjem temveč tudi v srednjem šolstvu — zadeva države.

Tedaj šele bomo lahko rekli, da se je vse šolstvo socijaliziralo, podružbilo in da služi šolstvo vseh stopenj vsej človeški družbi.

Solsko-politiški boj ima torej tudi svoje zveze z razrednim bojem, ker imajo posamezni razredi človeške družbe še vedno iskati svojih pravic pri izkoriščanju šolstva za-se, za katere jih država do danes še vedno prikrajšuje.

Se direktnije je pa prizadet pri tem vprašanju učiteljski stan, ki sam nima čisto sredstev, da bi šolal nadalje svoje nadarjene otroke do najvišje stopnje. Učiteljstvo, kot tako, pripada popolnoma po svojem značaju v proletarski razred in mu je borba za socialne pravice popolnoma ista in skupna z ostalim proletariatom.

Ne veže nas torej samo stanovski interes na te šolske zahteve svetovnega proletariata, ker smo kot stan, ki ima opraviti s šolo neposredno prizadeti pri tem stremeljenju, temveč nas veže na to naš osebni in družinski interes tudi, naša razredna klasiskacija v človeški družbi, v katero spada po svojem značaju in življenjskih okoliščinah naš stan.

Zahteve socijalizacije vsega šolstva so torej tudi naše vitalne zahteve, pri katerih smo v veliki meri samci osebno močno zainteresirani; interesiran je pri tem naš stan, torej se imajo stremeljenja naše stanovske politike popolnoma kriti z gori navedenim smotrom.

Ta socialen prevrat na šolskem polju je neizogiben in uveljaviti ga bo morala vsaka demokratska država, ako si hoče zagotoviti bodočnost med kulturnimi narodi; priti mora do popolnega uveljavljanja in izvedbe tega dela šolskega programa.

Oderuštvo, učiteljstvo in šola.

Dan na dan je slišati in brati pritožbe o sedanjih draginjah, oderuštvi in drugih takih ter podobnih nelepah lastnostih, ki so jih deloma imeli ljudje in posamezni stanovci že pred vojno, a so se posebej med vojno razvile ter zdaj po vojni najhujše prospevajo in se goje brez vsakega usmiljenja do revnejših, nepremožnih slojev, med katere seveda spada tudi učiteljstvo kljub regulaciji plač in draginskih doklad.

Take pritožbe so popolnoma opravilene in naj pridejo že pod kakršnokoli firmo. Oderuštvo, ki se je zadnja leta tudi med našim narodom razpaslo, je ena naj-

grših človeških lastnosti, ki jih je treba na vso moč zatirati in iskati sredstev, ki bodo res pomagala.

Treba je zdraviti, ki kolikor toliko človeka ozdravijo te brezsrčnosti, kar je tudi oderuštvo. Navajajo se v listih različna sredstva proti temu nestvoru. Seveda so ta sredstva v največji meri prikrojena posameznim stanovom.

Glasiło „Kmetске zveze“ jemlje v zaščito v pretežni meri svoje pristaše, kmete. Isto dela „Sam. kmetška stranka“, socijalisti pred vsem, ki v prvi vrsti zastopajo delavca. Nasvetujejo se proti temu razni pripomočki, pred vsem združenje v politične, stanovske, strokovne in druge podobne skupine.

Da se oderuče, med temi so mišljeni najprej razni trgovci-prekupci itd. pošteno kaznuje; se prigovarja tudi na ustanovitev raznih zadrug, sličnih nekdanjim konsumnim društvom, žalostnega spomina, posebno na deželi. Vse to je sicer lepo in hvalevredno, a našega kmeta to to ne bo rešilo. Rešila ga bo le dobra šola in izobrazba. Te dajmo ljudem, pa se bo obrnilo na bolje. Izšolan, izobražen kmet bo že vedel si iskati pota, ki ga popeljejo iz objema različnih oderuhov.

Nasvetujejo se različna podjetja, kakor zadruge, a se pri tem ne vpraša, jeli že tudi naš kmet usposobljen iste voditi?

Pred sedemnajstimi leti, če se ne motimo, je na učiteljskem shodu v Mestnem domu v Ljubljani tovariš Slapšak, pristaš tedaj, kot je še danes, SLS krivdo tedanjih nesreč, nevspehov in splošnih tedanjih konkurzov ter polomov pripisal na rovaš ljudske nevednosti, neizobrazbe, pomanjkanja šol ter raznovrstnim nedostatom ljudske šole, pred vsem slabo, pod vsako kritiko plačanemu ljudskošolskemu učiteljstvu, ki se ni moglo tedaj, kakor pozneje, posvetiti v isti meri in veselju svojemu poklicu, kakor si je želelo in hrepelo.

In kako je bilo zadnja leta, sploh od tedaj in recimo do danes z ljudsko ali narodno šolo? Posebno v bivši vojvodini Kranjski o kakem napredku ni vredno zgovarati besedi. Kjer in kar se je moglo, se je zaviralo vsak napredek; največ po nesposobno sestavljenih krajnih šolskih svetih, podpiranih po dobro preračunjenih politično-strankarskih demagogih, policijsko čuječih višjih šolskih uradih. Razne olajšave in krčenje pouka, z raznimi oprostitvami iz malenkostnih in nepotrebnih vzrokov. Učiteljstvo ponižujoče v navadne sužnje, lik nekdanjih he-

Prav ista potreba se kaže glede oper. Ustanovitve operne šole je nujna potreba. Glasbena Matica je v tej stroki dosegla že mnogo uspehov (Betetto, Križaj, Rjavec, Polakova, Thalerjeva, Lovšetova, Devova) še več pa bo dosegla, če se omogoči ustanovitev popolne operne šole, združene s konservatorijem. Vsa operna gledališča v Jugoslaviji so v glavnem navezana na domače operne moči.

Enako nujna, če ne še večja pa je potreba ustanovitve dramske šole. V celi državi ni niti ene sistematično urejene. Vse igralske moči so se izobrazovale le avtodidaktično po poti realne prakse na gledališčih in v potujočih družbah. Ta način pa je težak in nesiguren in čisto uničuje eksistenco. Brez lastnega konservatorija bi naši veliki talenti ostajali podrejeni. Že iz teh kratkih opazk je potreba ustanovitve konservatorija razvidna, utemeljena in nujna.

M. Hubad.

LISTEK

Jugoslovanski konservatorij Glasbene Matice v Ljubljani.

Jugoslovanski konservatorij Glasbene Matice v Ljubljani, ki se ustanovi v prvih oddelkih letošnje jeseni, bo nudil v svojih popolnosti mladini umetniško izobrazbo v vseh strokah glasbe in igralske umetnosti.

V svojih oddelkih bo obsegal:

1. šolo za vse glasbene instrumente: klavir, orglje, gosli, violo, čelo, kontrabas, flavto, oboe, klarinet, fagot, rog, trobento in pozavno v 6-7 letnikih;

2. šolo za glasbeno teorijo, ki obsega elementarno teorijo harmonije, kotrapunkt in kompozicijo z njenimi pododdelki za izobrazbo kapelnikov, opernih in koncertnih dirigentov, pevovodij in glasbenih učiteljev v 6-7 letnikih;

3. šolo za izobrazbo v solopetju za koncert in opero v 6 letnikih;

4. operno šolo v 3 letnikih;

5. dramski šolo v 3 letnikih.

Konservatorij naj bo kulturno svetišče glasbene, operne in dramske umetnosti. Osamosvoji, pospešuje in z vso skrbnostjo naj goji svojo jugoslovansko glasbeno kulturo do najvišje popolnosti, ki bo mogla tekmovati s svetovnimi kulturnimi narodi.

Potreba ustanovitve jugoslovanskega konservatorija je postala nujna. Jugoslov. narod v vseh imenih v Srbiji, Hrvatih in Slovencih ima veliko nadarjenost za petje in glasbo. To je dokazal pri vseh treh plemenih, odkar se je mogel kulturno razvijati. Talentov je bilo obilo povsod, visokih šol za umetnost pa ne. Pri Slovencih se je v zadnjih desetletjih z delovanjem »Glasbene Matice« izobrazilo precejšnje število talentov do uglednih umetnikov. Temelj jim je položila »Glasbena Matica«, po dovršenih »Matičnih

študijah, pa so izpopolnila svojo izobrazbo na konservatorijih v Pragi, na Dunaju itd.

Potrebujemo umetnikov-pianistov, vijolinistov, čelistov, solistov; konservatorij izobrazbenih glasbenih učiteljev za vse predmete po glasbenih šolah, gimnazijah, učiteljskih, realkah, licejih, meščanskih šolah; v društvi pevovodij, v gledaliških kapelnikov in korepetitorjev, za koncerte koncertnih dirigentov itd. Resno delujoči konservatorij bo mogel lastne državljane izobraziti in podati svojemu narodu.

Gojitev in izobraževanje orkestralne glasbe je za obstoj in delovanje vseh opernih, gledaliških in vojaških orkestrrov v celi Jugoslaviji absolutno potrebna, da ne bomo vedno navezani na import tujih državljanov. Tudi naši talenti naj se posvetijo karjeri orkestrskega glasbenika. Brez te izobrazbe ne bo mogla procvitati ne gledališka, ne simfoniška umetnost v Jugoslaviji.

lotov, z brezštevno dolžnostmi, a brez vsakih pravic in vpliva na šolo. V sosednjih kronovinah, kakor na Štajerskem in Koroškem, je bil prvi in glavni smoter šole raznarodovanje. Da pri takih razmerah ni vsepevala šola in izobrazba, je jasno. In če je bilo in kar je bilo napredka, je pripisati na račun idealno-zavednemu učitelstvu, ki je vršilo z največjim samozatajevanjem svoje dolžnosti trdno upajoč na boljše čase. Imelo je pred očmi vsikdar dobrobit in srečo našega naroda, v prvi meri kmeta veljaka in delavca.

In to učitelstvo je že v tedanjih časih gledalo v duhu — vpiti ni smelo, saj je sleherni zaveden učitelj imel svojega rabelja za seboj — na sedanjo našo domovino, ki bo le močna in sposobna, ako bo ljudstvo na vrhuncu izobrazbe.

Omenjali smo že razne zapreke in ovire pri narodnem šolstvu. To povzdigniti, to bo najboljšo sredstvo proti oduševanju, ker se bo ljudstvo, kmet že znal in vedel otestiti vseh takih, njega molzečih pijavk. Sicer pa ne trdimo, da je naše ljudstvo, tudi kmetsko vsestransko zastalo. Ne, na to naše ljudstvo smo lahko sicer ponosni. Seveda, kaj šola, toži in ugovarja ta in oni, posebno mnogo je takih na deželi, ki se sklicujejo na posameznike, kateri niso obiskovali šole, a znajo vsled svoje nadarjenosti in pridnosti le najpotrebnejše, so dobri gospodarji itd. Res je, dobe se taki avtodidakti, katerim se čudimo. Ti pa tudi sami dobro občutijo neko pomanjkanje v vednostih. In kaj in koliko bi se le dosegli, če bi hodili v šolo! Šole, šole, izobrazbe dajmo ljudstvu, le v tem je njegov obstanek in sreča.

Čudno, da nekatere stranke še v svojih programih govore silno nerade, ali celo popolnoma molče o narodni šoli, nje potrebi za vsakogar, če hoče napredovati, gospodarsko ali gmočno se ojačiti ter biti res svoboden državljani, kar ga napravi le izobrazba, šola. Ta, le ta, bo znal kljubovati vsem zatiralcem, oduševanju! Za zgled vzemimo škandinavske narode. Ti niso veliki, ne večji od nas, a vendar vsled svoje izobrazbe bogati, gospodarsko jaki, po vsem svetu poznani kot kulturni, naobraženi narodi ter obče čislani in vpoštevani med največjimi narodi na kontinentu, kakor preko oceanov. A ti narodi imajo res dobro urejeno narodno šolstvo.

Mislamo, in smo prepričani, da se v teh deželah tudi z učitelstvom ne postopa na način kot se je pri nas in se od raznih strani še danes želi, hrepeni in zahteva. Zahteva, pouk bodi na kmetskih primeren kmetskim potrebam in razmeram, je splošno za našega kmeta zapeljiva. Kmet si pod temi zahtevami misli raznovrstne šolske olajšave. Sploh se pa osnovni pouk, ki je temelj vsemu napredku, mora podavati na način, ali vsaj podoben, kot do sedaj. Brez osnovne narodne šolske izobrazbe je tudi nadaljna, strokovna izobrazba nemogoča.

Da bodo pa vspehi res dobri, treba rednega obiska, zmanjšanje števila otrok na posamezne razrede. Pri številu otrok sedemdeset, osemdeset in še več v razredu, seveda ne more biti kljub vsemu trudu in naporu učitelja zaželenega vspeha. Treba šole razširiti in povečati!

Na to je treba ljudstvo pripraviti, ga pri vsaki priliki opozarjati na shodih in v časopisih. Stranka, naj bo ta ali ona, ki se boji izobrazbe, je nasprotnica šoli, ta nima prihodnosti. Ona ne bo povzdignila naroda, ga ne bo osamosvojila v celoti, kakor tudi posameznih stanov ne.

V nekem listu smo čitali: „Denar in kapital sta brez srca.“ Tudi nevednost, neizobrazbenost je brez srca, brez vsakega pravičnega čuta in usmiljenja do bližnjega. Bodimo odkriti. Med vojno in

tudi še sedaj, po vojni so znali nevedni ljudje, kmetje pošteno odirati. Tu se je videlo brezsrčnost, neusmiljenost! Ostuden cinizem zadovoljstva: naj „škriči“ in gospoda le strada! To je neka pega, kakor pri trgovcu in obrtniku, ki jo je treba izprati potom šole in izobrazbe. V šoli in izven nje treba učiti in poudarjati ljubezen do bližnjega, da je to prva in največja ter najlepša človeška čednost. Naglašati treba, da bo lahko vsakdo potem šele srečen, če bodo srečni in zadovoljni tudi njegovi sorojaki.

Seveda pri vsem tem ne smemo misliti, da bodo ljudje enaki glede premoženja. Bogatini so bili, so in bodo! Vsak posameznik ima pravico, je dolžan, da skrbi za svoj obstanek. A ta borba in tekma bodi poštena! Kdor je v dobrem blagostanju, ta naj tudi skrbi in dá poštenega zaslužka drugim.

Svet bodi socialno pravično urejen! In k temu je v prvi vrsti poklicana narodna šola, da se ti prej navedeni, gnusni nedostaki odpravijo iz človeške družbe. Da bo pa šola kos tej svoji nalogi, treba, da se šola vsestransko podpira, učitelstvo pošteno plača, da more vse svoje moči posvetiti le šoli in izobrazbi naroda ter biti res prava in najtrdnjša opora državi.

Pogoj za to je tudi dovoljna, temeljita, vsestranska stanovska izobrazba in spretnost in kar tudi ni zadnje: učitelj bodi v svojem poklicu neodvisen; nad seboj imej le sposobne njemu dobro hoteče, za šolo vnete može.

Ne le sedanjemu oduševanju našega ljudstva, ampak tudi vsakemu prihodnjemu je napraviti konec, a to je možno le z dovoljno izobrazbo, da se bo narod znal sam pred to kugo varovati, ter vsako tako slabost s sebe sleči.

Sedanji družabni red je krivičen, zato bo moral tudi učiteljski stan bolj aktivno vstopiti v vrsto borcev zoper sedanji družaben red in bo moral postati prvi med zidarji nove družbe, prenovljenega svetovnega družabnega reda.

DRAGO HUDE:

K šolskim tiskovinam.

Mnenje nekaterih, da bi združitev razrednice in kataloga ne bila umestna, se mi ne zdi pravilna. Res je, da velja razrednica samo za eno leto, katalog pa obdrži vrednost celo človeško dobo. Je-li pa s tem rečeno, da moramo razrednice po enem letu zavreči? Ako jo združimo s katalogom, naj mu dela potem družino vso dobo. Ko človek doraste, rabijo o njem oblasti pogosto raznih podatkov. Samo s sedanjim katalogom, — to vemo iz lastne izkušnje, — zadovolji šolsko vodstvo le težko vprašujoči oblasti. Za taka poročanja mora imeti poročevalec vso učenčovo sliko združeno, posebno tedaj, ko ni več osebja na šoli, ki je poučevalo dotičnega učenca. To pa je mogoče samo takrat, kadar sta združena razrednica in katalog s potrebnimi opazkami, zdravnik in razrednika na način, kakor sem ga opisali v št. 25. »Uč. T.« S takim združenjem se prihrani papir in delo.

Kazalo vseh učencev, ki bi pojasnjevalo, v kateri knjigi je v posameznih letih vpisan učenec, bi stvari le koristilo.

Za oprostitev dnevnika, in pisanje tednika, se ne morem odločiti. Po mojem mnenju bi bilo potrebno, kakor sem povdarjal v 25. št. »Uč. T.«, ravno nasprotno. V prejšnjem desetletju sem služil na Primorskem, kjer nismo poznali dnevnika, pač pa tednik. Videl sem, kako slabo to vpliva posebno na mlajše učiteljske osebe. Nekaj časa so se še pripravljali pismono, potem samo ustno na pouk, kasneje

jim je tudi to odpadlo. Tednik, ki se more vedno pisati le za nazaj, drugače bi bil učni načrt, ne daje mlačnemu učitelju nikake spodbude k pripravi. V tedniku se piše že vzeta tvarina, celega tedna, brez vsakega specificiranja. Dnevnik pa zapopada natančno in detajlirano učno snov. Predno zapiše te detaje, moraš v mislih preiti vso učno snov, ki jo misliš predelati isti dan. Ako pa pregledaš še tretjo rubriko lanskega in še starejšega dnevnika o istem predmetu, imaš že pol priprave gotove.

Priprave pa ni potreben samo začetnik, ampak tudi že v šoli osiveli učitelj.

Učitelj, ki godrnja, da že 40 let mehanično piše vedno enaki dnevnik, ni napredujoč učitelj. Kakršnega je vrglo učiteljske med svet, tak je še danes, ko gre v pokoj. (Glej »Uč. T.« št. 27. pod »Uradne šolske knjige.«) V cel, 40 letni praksi, se ni ničesar naučil, ničesar pridobil, ako je današnji njegov dnevnik enak onemu iz prvega leta. V dnevniki moramo viti življenje s tem, da v njem podamo karakteristično sliko dnevnega našega dela. Delo in življenje nas neprestano uči, a tudi sami se moramo neprestano izobraževati, zato je umestno, da dnevnik ostane, kajti ta je vsakomur lastna kontrola in vzpodbuda k resni vsakodnevni pripravi. Ne sramujte se tudi starejši te priprave in ne mislite, da je niste potrebni. Ako doživite tudi Metuzalemovo starost, v svoji službi vendar nikdar ne boš popoln. Nikdar ne dosežeš do vrha prakse in sposobnosti. Ne bodi rokodelca, ki vedno po istem kroju šiva klate, ampak duševni delavec, ki se spopolnjuje in s tem spopolnjevanjem dvigaš od leta do leta učni uspeh.

Vsak se sistematično in ne samo »na poti v šolo« pripravljaj s pomočjo svojega dnevnika, kakor pravi Pavel Flere v letošnjem Popotniku št. 5.—6. »Direktna priprava za pouk«, piše, »mora biti učitelju opravilo, ki ga razveseljuje, oživlja njegovo delo in ga zadovoljuje. Za tako pripravo pa je zopet najpripravnější — učiteljev dnevnik.«

Tednika potemtakem ne rabimo!

DRAGOTIN HUMEK:

Izpit za meščanske šole iz tretje skupine.

(Dalje.)

Za pouk v geometriji in geometrijskem risanju nimamo v metodičnem oziru velike izbire. Že iz učiteljskega znanja knjiga: Kraus »Methodik des Unterrichtes in der Geometrie und geom. Zeichnen« — Dunaj, Pichlers W. u. S., je zastarela in je za današnje razmere le deloma uporabljiva. Prav toplo pa priporočamo delo: Pfau »Raumlehre« — Dunaj, Pichlers W. u. S. Priporočam pa, da je izdal Pfau dve deli z gori navedenim naslovom. Prvo je šolska knjiga za učence, drugo je namenjeno učitelju. V obeh knjigah je obravnavano merstvo v smislu stvarnih skupin iz učenčevega okolisa. Kako se na lahko umljiv način obrazložijo temeljni pojmi merstva, sem poizkusil pokazati v knjižici »Merstvo« — Krško, Pedagog. društvo.

Za ponavljanje načrtovalnih nalog, in za prvotno vajo v geometrijskem risanju, si poiščemo snovi iz geometrijskih knjig. Preko tisoč načrtovalnih nalog ima pa znanih Fialkovsky v knjigi: »Geometrische Konstruktionen«, ki ji založnika ne vem navesti, ker knjige v hipu nimam pri roki. Poleg načrtovalnih nalog je treba za izpit iz tretje skupine znati tudi najvažnejše iz risanja posestnih načrtov in predmetov, iz stavbarstva in strojništva. Primernih knjig za to ni. Veliko snovi je v učnih knjigah za meščanske šole. Prav dobre knjige so sestavili n. pr. Močnik,

Naprvnik, Wortner, Jahne-Barbisch, Frau, Schull i. dr. Seveda je pa treba poglobitve s pomočjo predlog, naravnih posnetkov itd.

Poleg matematike je treba največjo skrb posvetiti opisni geometriji, ki je med dijaki razupita kot najtežji predmet. A kdor si je že v geometriji utrdil prvotne pojme o projekciji, temu učenje opisne geometrije ne bo delalo preglavice. Treba je le primerne knjige. Najboljša se mi v tem pogledu zdi knjiga: Barschanek-Ludwig »Darstellende Geometrie und Raumlehre für die IV. bis VII. Kl. der Realschulen« — Dunaj, F. Tempsky. Knjiga je pisana tako razumljivo in prične pouk tako primitivno, da se da ob primerih pridnosti predelati tudi brez učitelja. Svetujem pa naj vsak, ki se loti tega dela, izvrši vse naloge, ne-le s svinčnikom, ampak s tušem in če treba, z barvo. Pri težje razumljivih nalogah in pri razmotrivanju novih vprašanj je pa na vsak način potrebno, da ponazorimo posamezne slučaje s preprostimi modeli, ki si jih sproti naredimo iz papirja, tankih palčic itd. Prav dobra je tudi knjiga: I. Renner »Darstellende Geometrie« I.—IV. del, ki se dobi v vsaki knjigarni — če ni razprodano, knjiga namreč! Danes je pač tako, da so vse knjige razprodane, kakor med vojno užgalice, blago in drugi predmeti.

Kar navajajo postavne določbe o prostoročnem risanju je zastarelo in deloma neumestno in neuporabno. Ko so kovali te določbe, se še pri nas nikomur ni sanjalo o nalogah, ki jih vrši danes moderna umetniška vzgoja. Noben resen profesor ne bo danes zahteval, naj mu narišemo in v barvah zvedemo kompliciran okrasek v renesanskem slogu a la Steigel ali kaj podobnega. Po mojem mnenju pa mora vsak kandidat za tretjo skupino obvladati takozvano risanje v toliko, da vsaj nekoliko dovršeno skicira po naravi z oljem, s svinčnikom, peresom itd., da zna izdelati tudi popolnejšo risbo v katerisibodi gorenjih tehnik in da zna vsaj preprostejši motive podati tudi v barvi. Pri skiciranju ne mislim samo enostavnih predmetov iz šolskega pouka, ampak tudi težje naloge iz prirode, arhitekture, enostavne figurilike itd. Imeti mora vsaj najprvotnejše pojme o modeliranju, sabloniranju, o izrezovanju štamplj in njih uporabi v risanju in še o marsičem. Vrhtega mora vedeti, da pouk v risanju ni samo to kar kaže ime, ampak da ima danes ta pouk še druge naloge, ki so vsaj toliko pomena kot navadna risarska spretnost.

V nastopnem podam nekoliko virov, ki si iz njih vsakdo lahko napravi prilično sliko o nalogah risanja in umetniške vzgoje. V teh delih je tudi izčrpno obravnavana metoda. Vrhtega pa nudi ta in ona knjiga vse polno snovi za samoizobrazbo v risanju. Le eno je priporočiti. Vse knjige za risanje in umetniško vzgojo so navadno bogato ilustrirane. Zato so bile razmeroma zelo drage že v predvojnem času in so danes še dražje. Največje zlo pa je, da jih je težko dobiti, ker so zveze med posameznimi državami več ali manj prekinjene. Trdno pa upamo, da se bodo razmere skoraj izboljšale. Ni pa tudi treba, da bi si naročili celo kopico knjig. Predno predelamo eno, dobimo že tako ali tako druge.

Starejše, a še vedno dobro delo je: Cl. Boldt »Lehrbuch des Zeichenunterrichtes« — Wismar, Hinstarffsche Hofbuchhandlung. Knjiga je sicer že izpred prevrata v risarskem pouku, a ima dober zgodovinski pregled o šolskem risanju do konca devetnajstega veka, kratak nauk o ornamentiki, o umetnostni zgodovini in o barvah.

(Dalje prih.)

Igralni načrt

za ljudske in meščanske šole po šolskih letih.

(Z ozirom na prva dva dela »Telovadnih iger« dr. Ljudevita Pivka *).

Prvo šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Miš in mačka, I. način, I. str. 12.
2. Slepa miš, I. str. 14.
3. Kokoš in jastreba, I. str. 17.
4. Petelinji boj, I. str. 42.
5. Volk, I. str. 18.

Lučalne igre z majhno žogo:

6. Vaje (šola) v žoganju s prosto roko, II. str. 12.
7. Podajanje žoge v ulici, II. str. 18.
8. Podajanje žoge v krogu, II. str. 19.

*) Citati I. se nanašajo na zbirko »Telovadne igre«, prvi del, (Tekalne igre) 1911, citati I pa na »Telovadne igre«, drugi del (Lučalne igre z majhno žogo), 1913.

Drugo šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Tepežko imam, I. str. 9.
2. Tekanje okoli kroga, I. str. 10.
3. Miš in mačka, 2. način, I. str. 12.
4. Volk (s pribežališčem), I. str. 18.
5. Jastreba, I. str. 19.

Lučalne igre z majhno žogo:

6. Vaje v žoganju, žoganje ob steno, II. str. 14.
7. Žoganje na ugibalca, II. str. 29.
8. Gori! gori! II. str. 31.
9. Žoganje na župana, II. str. 21.

Tretje šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Sobice najemat, I. str. 11.
2. Zadnja dva naprej, I. str. 18.
3. Tepežka v krogu, I. str. 10.
4. Miš in mačka, 4. način, I. str. 12.
5. Tepežka leži (do 20 m), I. str. 15.

Lučalne igre z majhno žogo:

6. Tretja vaja, žoganje ob tla, II. str. 15.

7. Žogarje na cesarja, II. str. 25.
8. Žoganje na strelca, II. str. 28.
9. Žoganje na dvoboj, II. str. 33.

Četrto šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Miš in mačka, 4. način, I. str. 13.
2. Tepežka leži, I. str. 15.
3. Dan in noč, I. str. 26.
4. Lov divjačine, I. str. 23.
5. Tat v krogu, I. str. 11.
6. Pretekati, I. str. 19.

Lučalne igre z majhno žogo:

7. Podajanje dveh žog v ulici, II. str. 18.
8. Podajanje žoge v okrogli ulici, II. str. 20.
9. Tekme v podajanju žoge, I. in 2. način, II. str. 22.
10. Žoganje na sredinca, II. str. 30.

Ponavljanje znanih iger.

Peto šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Miš in mačka, 3. način, I. str. 12.
2. Tretjega odbijati, I. str. 15.
3. Šepava lisica, I. str. 19.
4. Volkodlak, I. str. 20.
5. Ključev trgati, I. str. 41.
6. Dvojčki, I. str. 28.
7. Izzivat (predelki 20 m), I. str. 31.

Lučalne igre z majhno žogo:

8. Podajanje žoge v daljino, II. str. 21.
9. Žoganje na mačka, II. str. 31.
10. Žoganje v obroč, II. str. 36.
11. Žoganje na klobuke, II. str. 52.
12. Žoganje na jezdece, II. str. 44.

Šesto šolsko leto.

Tekalne igre:

1. Tretjega odbijati, težji načini, I. str. 16.
2. Mreža, I. str. 23.
3. Lov tatov, I. način, I. str. 29.